

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
มติชน	18 มิ.ย. 2540	-	-	40

ข้อเด่น-ข้อด้อยของ สภามหาวิทยาลัย

จากบทความเรื่อง สภามหาวิทยาลัย ในกำกับของอธิการบดี : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน (ฉบับวันที่ 21 เมษายน 2540) หรือ บทความเรื่อง กรณี ม.แม่โจ้ สะท้อนวงจรรำนาถระบบสภามหาวิทยาลัย ที่ลงพิมพ์ในหนังสือมติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับวันที่ 22-28 เมษายน 2540) และ คำให้สัมภาษณ์ของบรรดาท่านอธิการบดีของมหาวิทยาลัยต่างๆ ภายหลังการประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ (ทปอ.) เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2540 ณ โรงแรมอมารี วินด์ จ.เชียงใหม่ ซึ่งเนื้อหาของคำให้สัมภาษณ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับบทความดังกล่าวข้างต้น และทั้งหมดนี้ทำให้ดูเหมือนว่า สภามหาวิทยาลัยมีแต่ข้อด้อย มีแต่ข้อเสีย ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่ไม่เข้าใจระบบสภามหาวิทยาลัยอย่างแท้จริงเข้าใจผิดได้ว่า สภามหาวิทยาลัยเป็นระบบที่ใช้ไม่ได้กับมหาวิทยาลัยของไทย บทความนี้จึงประสงค์จะชี้ข้อเด่นข้อด้อยของสภามหาวิทยาลัยให้ผู้สนใจทราบข้อเท็จจริงอีกด้านหนึ่งด้วย

ตาม พ.ร.บ. ของทุกๆ มหาวิทยาลัยของไทยล้วนมีสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุดที่ทำหน้าที่กำกับการบริหารงานของมหาวิทยาลัยเหมือนกัน แต่สภาของแต่ละมหาวิทยาลัยจะมีความแตกต่างกันบ้างในแง่ขององค์ประกอบ เช่น ที่มา จำนวน และสัดส่วนของกรรมการสภา เป็นต้น ซึ่งก็มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่โดยส่วนใหญ่สภาของมหาวิทยาลัยก็จะประกอบด้วยกรรมการสภา 3 ฝ่ายที่มาจากคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยขณะนั้น ผู้แทนฝ่ายวิชาการจากคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย และผู้ทรงคุณวุฒิจากบุคคลภายนอก แม้บางมหาวิทยาลัยจะมีกรรมการสภาจากฝ่ายอื่นๆ ด้วย แต่ก็จะมีในสัดส่วนที่น้อยมาก ทั้งนี้ เพื่อดำรงไว้ซึ่งรูปแบบของโครงสร้างอันเป็นหัวใจสำคัญขององค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัย

จากองค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัยดังกล่าวทำให้เกิดข้อเด่นและข้อดีต่อการบริหารและการพัฒนามหาวิทยาลัยในหลายประการด้วยกัน คือ

1. ไม่เกิดการครอบงำทางวิชาการ เนื่องจากเสรีภาพหรืออิสรภาพในทางวิชาการคือหัวใจสำคัญของมหาวิทยาลัย ความเป็นเลิศทางวิชาการจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักวิชาการมีอิสรภาพและเสรีภาพที่จะคิดที่จะสอน หรือทำวิจัย แต่ด้านนักวิชา

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
มติชน	18 มี.ย. 2540	-	-	40

การถูกจำกัดหรือคั่งอยู่ภายใต้กรอบทางความคิดใดๆ องค์ความรู้ใหม่ๆ ก็ยากจะเกิดขึ้นได้ การที่สภามหาวิทยาลัยมีผู้แทนฝ่ายวิชาการ (คณาจารย์) เป็นองค์ประกอบสำคัญในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับฝ่ายบริหาร ย่อมจะทำให้ผู้บริหารไม่อาจใช้อำนาจบริหารครอบงำฝ่ายวิชาการได้ (ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ดีก็ย่อมไม่คิดจะทำเช่นนั้นอยู่แล้ว) หากผู้แทนฝ่ายวิชาการไม่ยินยอม แม้ว่าในความเป็นจริง ผู้แทนฝ่ายวิชาการบางท่านอาจยินยอมให้ครอบงำด้วยหวังในลาภผลที่อาจได้จากกรอบที่ยื่นมาจากฝ่ายบริหาร แต่นั่นก็เป็นเพียงส่วนน้อย และเป็นข้อบกพร่องส่วนบุคคลเท่านั้น หากข้อบกพร่องของระบบสภามหาวิทยาลัยไม่ ข้อคิดของสภามหาวิทยาลัยข้อนี้จึงเด่นชัดเป็นอย่างยิ่ง

2. ทำให้เกิดการระดมความคิด เนื่องจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ แม้จะมีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก หรือมีตำแหน่งทางวิชาการระดับศาสตราจารย์ แต่เมื่อเข้ามาสู่สายผู้บริหารแล้วก็ย่อมจะห่างเหินกับงานวิชาการไปไม่มากนัก ความรู้ความอ่านในทางวิชาการก็อาจทยอยลดลง หรืออาจไม่ทันทันกับอาจารย์ที่ยังคร่ำหวอดอยู่กับงานวิชาการ การที่สภามหาวิทยาลัยมีผู้แทนฝ่ายวิชาการอยู่ด้วยก็จะช่วยให้เกิดการระดมความคิด โดยเฉพาะความคิดเห็นที่หลากหลายในทางวิชาการย่อมเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานทางวิชาการ อันเป็นภารกิจสำคัญที่สุดของมหาวิทยาลัย แต่ทั้งนี้ ฝ่ายบริหารจะต้องส่งเสริมให้มีการคัดเลือกผู้แทนฝ่ายวิชาการให้ได้ผู้ที่เป็นตัวแทนคณาจารย์อย่างแท้จริง ไม่ใช่คอยแอบคัดคนคนที่ผู้บริหารสามารถสั่งซ้ายหันขวาหันได้เข้ามาทำหน้าที่นี้ ดังที่เป็นอยู่ในหลายๆ มหาวิทยาลัย

ยิ่งไปกว่านั้น ถ้าสภามหาวิทยาลัยได้ผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายสาขาอาชีพมาเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยอยู่ด้วยแล้ว ความเห็นและมุมมองของท่านเหล่านั้นย่อมช่วยให้ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมีวิสัยทัศน์กว้างไกลยิ่งขึ้น เพราะท่านผู้ทรงคุณวุฒิล้วนเป็นสุดยอดจากแต่ละสาขาอาชีพ ผลงานและประสบการณ์ของท่านย่อมเป็นเครื่องประกันได้ว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของท่านย่อมยังประโยชน์ต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่ง

แต่ทั้งนี้ สภามหาวิทยาลัยจะต้องได้กรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความตั้งใจที่จะเข้ามาช่วยพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง ไม่ยึดติดกับตำแหน่ง หรือมุ่งหวังในผลประโยชน์ใดๆ ที่อาจได้รับจากผู้บริหารของมหาวิทยาลัย รับฟังข้อมูลและความเห็นของทุกฝ่าย อีกทั้งชี้แนะแนวทางการพัฒนา

ทาง) ที่เกื้อหนุนราชการแล้วมาเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิได้นั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นการนำเอาทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่ามาใช้อย่างสูงสุด เพราะทั้งความรู้และความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์ของท่านเหล่านั้นเป็นที่ยอมรับในสังคมแล้วว่าสูงส่งอย่างแท้จริง ความ

หรือตัดสินใจปัญหาต่างๆ ด้วยใจที่เป็นกลางเป็นธรรม กรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิก็จะเปรียบดั่งมันสมองของมหาวิทยาลัย ไม่ใช่เป็นแค่เพียงไม้ประดับร่วมมหาวิทยาลัย ดังที่มีคนเคยได้เปรียบเปรยไว้

3. ได้ใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่า การที่สภามหาวิทยาลัยสามารถเลือกสรร ข้าราชการระดับสูง (เช่น อธิบดี ปลัดกระ

คิด ความเห็น และคำแนะนำของท่านเหล่านั้นจึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างยิ่ง

และยิ่งไปกว่านั้น การที่สภามหาวิทยาลัยยังสามารถเลือกสรรนักธุรกิจและนักบริหาร ตลอดจนผู้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพแขนงต่างๆ ในภาคเอกชน มาเป็นกรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิได้ด้วย ก็ยังเป็นการนำเอาทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าใน

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
มติชน	18 มิ.ย. 2540	-	-	40

...ว่ากันโดยหลักการ แล้ว สภามหาวิทยา ลัยยังมีข้อเด่นข้อดีมาก กว่าข้อด้อยข้อเสีย แต่ ที่สภามหาวิทยาลัย อ่อนแอหรือไม่มีประ สิทธิภาพในทุกวันนี้ เป็นที่คนในสภามหา วิทยาลัยนั่นเอง...

ภาคเอกชนมาสร้างประโยชน์ให้กับภาคราชการ (มหาวิทยาลัย) อีกด้วย จึงเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัย น่าจะได้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรบุคคลที่ทรง คุณค่าอย่างแท้จริง

จากข้อเด่นข้อดีของสภามหาวิทยาลัยดังกล่าว นี้เองที่มหาวิทยาลัยของไทยทุกมหาวิทยาลัย จำ เป็นต้องกำหนดไว้ใน พ.ร.บ.ว่า ให้มีสภามหา วิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุดในการกำกับดูแลการบริหาร งานของมหาวิทยาลัย แต่ปัญหาสำคัญที่มักทำ ให้เกิดความยุ่งยากวุ่นวายจนดูเหมือนว่าสภามหา วิทยาลัยอ่อนแอหรือไม่มีประสิทธิภาพนั้น มีสา เหตุมาจากกรรมการสภามหาวิทยาลัยถูก (ขอม) ให้ฝ่ายบริหารครอบงำ ความยุ่งยากวุ่นวายก็จะ เกิดขึ้นและดำรงอยู่เรื่อยไป แต่โดยมากความยุ่ง ยากวุ่นวายจะปะทุขึ้นมาถึงระดับที่คนภายนอกได้ รับรู้ก็เมื่อตอนที่มมีปัญหาในการสรรหาผู้บริหาร มหาวิทยาลัยชุดใหม่ (โดยเฉพาะระดับคณบดีและ อธิการบดี) แต่ถ้าปัญหานี้มีการระดมสมองกันได้

(ดังเช่นที่ มก. มข. หรือ มช. เป็นต้น) ความขัดแย้งก็จะไม่รุนแรงถึงขั้นแตกหัก (ดังเช่น กรณีของ ม.แม่โจ้ ซึ่งเป็นเพราะอธิการบดีไม่ยอมรับมอบมอบ กับอีกฝ่าย) แต่ตราบดีที่สาเหตุดังกล่าวข้างต้นดำรงอยู่ ปัญหาความยุ่งยากวุ่นวายนั้นย่อมจะเกิดขึ้นได้ เรื่อยๆ และเป็นอุปสรรคสำคัญที่บั่นทอนความ เจริญก้าวหน้าของมหาวิทยาลัยตลอด อันเป็น เรื่องที่ยากจะเชี่ยวชาญ

ในปัจจุบัน แม้หลายฝ่ายจะมีความเห็นตรงกัน ว่า สภามหาวิทยาลัยอ่อนแอหรือขาดประสิทธิภาพ ก็ตาม แต่นั่นก็ไม่ใช่เหตุผลที่จะต้องไปแก้ไข พ.ร.บ.ของมหาวิทยาลัยเพื่อยกเลิกสภามหาวิทยาลัย เพราะว่าการยกเลิกสภามหาวิทยาลัย ยังมีข้อเด่นข้อดีมากกว่าข้อด้อยข้อเสีย แต่ที่ สภามหาวิทยาลัยอ่อนแอหรือไม่มีประสิทธิภาพใน ทุกวันนี้เป็นที่คนในสภามหาวิทยาลัยนั่นเอง

เมื่อระบบยังดีอยู่ แม้คนในระบบจะไม่ดี ปัญ หาที่เกิดขึ้นก็จะดำรงอยู่เพียงชั่วคราว แต่ถ้าระบบ ไม่ดีเสียแล้ว ถึงคนในระบบจะดี ปัญหาต้องมิอยู่ หรือแม้วันนี้จะยังไม่มียุทธศาสตร์ แต่วันหน้าย่อมต้อง มีปัญหาอย่างแน่นอน และจะเป็นปัญหาอย่างถาวรเมื่อระบบถูกครอบครองโดยคนไม่ดี ดังนั้น ถ้า มหาวิทยาลัยใดคิดที่จะป้องกันแก้ไขปัญหาคอน อ่อนแอของสภามหาวิทยาลัยด้วยการแก้ไข พ.ร.บ.เรื่องสภามหาวิทยาลัย ก็เห็นจะตระหนักใน เรื่องเหล่านี้ให้จงดี โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่คน ภายในยังสามารถระดมสมองกันได้และไม่เคยปล่อย ให้อาณัติรุนแรงถึงขั้นวิกฤตดังกรณีของ ม.แม่โจ้

นายนิติที่รัฐบาลของเราได้ตระหนักถึง คุณค่าและปัญหาของคณะ แผนพัฒนาแห่ง ชาติฉบับที่ 8 จึงได้มุ่งพัฒนามนุษย์เป็นหลัก ซึ่งกว่ารัฐบาลของเราจะมาถึงได้มีความ ผลิตผลในแผนพัฒนาที่ผ่านๆ มา ก็ไม่ ทราบว่าจะสายไปแล้วหรือไม่ เพราะ ขนาดคนระดับกรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิ ของสภามหาวิทยาลัยยังมีพฤติกรรมที่ทำให้ คนภายนอกต้องออกมาวิพากษ์วิจารณ์ อยู่เลย

สุพจน์ เอียงบุญขร

คณะวิศวกรรม

และอุตสาหกรรมเกษตร

มหาวิทยาลัย ม.แม่โจ้